

Kehittyvä metsänomistus

1.7.2017–31.10.2020

LOPPURAPORTTI (versio 0.4)

Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma 2014–2020
Toimenpide 1.2 Tiedonvälitys ja esittelytoimet

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä avaamassa Kehittyvä metsänomistus -hankkeen järjestämää Polvelta Toiselle -tapahtumaa Lahden Sibeliustalossa 26.1.2019

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Sisältö

1. Hankkeen toteuttaja	3
2. Hankkeen nimi ja hanketunnus.....	3
3. Yhteenveto hankkeesta.....	3
4. Raportti hankkeen toiminnasta.....	3
4.1 Hankkeen tavoitteet.....	3
a. ylemmän tason tavoitteet, joiden osa hanke on	
b. hankkeen tavoitteet	
4.2 Toteutus.....	5
a. hankkeen toimenpiteet	
b. aikataulu	
c. resurssit ja organisaatio	
d. kustannukset ja rahoitus	
e. raportointi ja seuranta	
f. toteutusolehdukset ja riskit	
4.3 Yhteistyökumppanit.....	7
4.4 Tulokset ja vaikutukset.....	7
5. Esitykset jatkotoimenpiteiksi.....	12
6. Allekirjoitukset ja päiväys.....	12

Liite: Kehittyvä metsänomistus -hankkeen tiedotussuunnitelma

Tiivistelmä hankkeen tuloksista:

Hankkeen järjestämät tilaisuudet yhteensä	Tavoite	Tulos	Toteutumisaste, %
Tilaisuuksien lukumäärä, kpl	82	102	124 %
Tilaisuuksien osallistujamäärä, henkilöä	1690	3110	184 %
Hankkeen tavoitteet (2–5 kpl) metsänvuokrauksen pilotoinnissa eivät toteutuneet.			

1. Hankkeen toteuttaja

Hankkeen hallinnoijana ja päätoteuttajana oli Suomen metsäkeskus (= Metsäkeskus). Hankkeen toisena toteuttajana toimi Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme ry (= Mhy Päijät-Häme).

Hankkeen ensisijaisena kohderyhmänä olivat metsätilojen omistusjärjestelyjä harkitsevat metsänomistajat. Lisäksi hankkeen toimenpiteiden kohderyhmänä olivat yhteismetsät ja hankealueen metsäalan toimijat (metsänhoitoyhdistykset, metsäteollisuus, metsäpalveluyrittäjät, Otso metsäpalvelut, Suomen metsäkeskus, metsä- ja maatalousalan oppilaitokset jne.) sekä muut metsien omistusjärjestelyjä toteuttavat (pankit, kiinteistönvälittäjät, asianajotoimistot, Pro Agria) ja erilaiset metsänomistuksen kanssa tekemisissä olevat muut tahot (Maanmittauslaitos, Verohallinto, vakuutusyhtiöt, MELA, maistraatit/Digi- ja väestötietovirasto, edunvalvojat jne.).

2. Hankkeen nimi ja hanketunnus

Hankkeen nimi on Kehittyvä metsänomistus -tiedonvälityshanke. Hankenumero on 48989.

3. Yhteenveto hankkeesta

Kehittyvä metsänomistus -kehittämishankkeessa tavoitteena oli tiedotuksellisin keinoin vauhdittaa metsien siirtymistä aktiivisille metsänomistajille sekä lisätä aktiivista ja yritysmäistä metsänomistusta. Hanke toteutettiin Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen maakunnissa.

Hankkeen toteutusaika oli 1.7.2017–31.12.2020. Hämeen ELY-keskus on myöntänyt alkuperäiseen toteutusaikaan 1.7.2017–31.12.2019 yhden vuoden jatkoajan 4.10.2019 antamallaan päätöksellä. Hankkeelle myönnetty kokonaisbudjetti oli 200 000 €.

Tiivistelmä hankkeen tuloksista:

Hankkeen järjestämät tilaisuudet yhteensä	Tavoite	Tulos	Toteutumisaste, %
Tilaisuuksien lukumäärä, kpl	82	102	124 %
Tilaisuuksien osallistujamäärä, henkilöä	1690	3110	184 %
Hankkeen tavoitteet (2–5 kpl) metsänvuokrauksen pilotoinnissa eivät toteutuneet.			

4. Raportti hankkeen toiminnasta

4.1 Hankkeen tavoitteet

a) Ylemmän tason tavoitteet, joiden osa hanke on

Hankkeen ohjelmallinen perusta on Euroopan Unionin maaseudun kehittämisen maatalousrahasto, jonka mukaisessa Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmassa yhteisiksi läpileikkaaviksi teemoiksi on määritelty innovaatiot, ilmaston muutos ja ympäristö. Muita ohjelman läpileikkaavia teemoja ovat kestävä kehitys, alueen tasapainoinen kehitys, nuorten ja naisten huomioon ottaminen ohjelmassa ja sen toteutuksessa sekä maaseudun ja kaupungin vuorovaikutus.

Tämän hankkeen toimenpiteillä lisätään metsien hoitoa ja kestävästä käytöstä, pidetään metsät kasvovoimaisina ja tätä kautta hillitään ilmastonmuutosta. Lisääntyvät hakkuut ja hoitotyöt tuovat met-

sä- ja työtuloja erityisesti maaseudulle, ja näin kaupunkien ja maaseudun kehitys pysyy tasapainoisempuna. Lisääntyvien sukupolvenvaihdosten ja omistusjärjestelyjen myötä naisten ja nuorten osuus metsänomistajissa lisääntyy, ja se on omiaan muuttamaan metsänomistajakuntaa tasapainoisemmaksi sekä ikärakenteen että sukupuolen osalta. Merkittävä innovaatio, jota tässä kehittämishankkeessa lähdettiin pilotoimaan, on metsänvuokrauksen käyttäminen osana metsätilan sukupolvenvaihdosta. Onnistuessaan tämä metsänvuokrausinnovaatio avaa suuret mahdollisuudet vauhdittaa sukupolvenvaihdoksia ja samalla metsien käyttö kasvaa vuokralaisten ryhtyessä lisääntyvien metsänhakkuiden kautta hyödyntämään metsien tuottoa.

Hämeen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen alueellisessa maaseutusuunnitelmassa 2014–2020 yhtenä keskeisenä tavoitteena on metsänomistajien ja puun jatkojalostajien osaamisen lisääminen. Tähän tavoitteeseen liittyvinä toimenpide-esimerkkeinä maaseutusuunnitelmassa mainitaan seuraavat:

- Koulutuspaketit (erityisryhminä nuoret ja kaupungeissa asuvat metsänomistajat)
- Metsänomistajien aktivointi metsänhoitoon
- Sukupolvenvaihdosten edistäminen
- Lisää tietämystä yhteismetsästä metsänomistamisen vaihtoehtona

Lisäksi metsänomistuksen ja metsätilarakenteen kehittäminen on vahvasti esillä monissa valtakunnallisissa maaseudun kehittämisen ja myös metsäpuolen strategioissa ja ohjelmissa. Valtioneuvoston laatimassa metsäpoliittisessa selonteossa 2050 linjataan, että metsiin perustuvien liiketoimintojen toimintaympäristön kilpailukyvyistä on huolehdittava ja metsien tulee olla aktiivisessa, kestävässä ja monipuolisessa käytössä. Ko. selonteossa, Suomen biotalousstrategiassa, Kansallisessa metsästrategiassa 2025 ja Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmassa aktiivinen ja yritysmäinen metsätalouden harjoittaminen sekä tila- ja metsänomistusrakenteen parantaminen ovat merkittäviä keinoja metsien käytön tehostamisessa.

b) Hankkeen tavoitteet

Tämän hankkeen tavoitteina olivat seuraavat asiat Kanta- ja Päijät-Hämeessä:

1. Vauhdittaa metsien siirtymistä aktiivisille metsänomistajille sekä lisätä aktiivista ja yritysmäistä metsänomistusta vähentäen samalla metsätilojen pirstoutumista
2. Uuden metsälahjavähennyksen tehokas käyttöönotto sukupolvenvaihdoksissa
3. Lisätä tietämystä yhteismetsästä ja osakeyhtiöstä metsänomistuksen vaihtoehtoina
4. Pilotoida metsänvuokrausta uutena menetelmänä sukupolvenvaihdoksissa

Näissä tavoitteissa uutta ja ennen kokemattomaa olivat metsälahjavähennyksen käyttöönotto sukupolvenvaihdoksissa sekä metsänvuokrauksen pilotoiminen sukupolvenvaihdoksissa käytettävänä menetelmänä ensimmäistä kertaa Suomessa. Metsänvuokrauksen kokeilu osana sukupolvenvaihdosta oli tässä hankkeessa uusi ja valtakunnallisestikin merkittävä innovaatio.

Hankkeen tavoitteena oli järjestää kahden ja puolen vuoden aikana yhteensä 81 tiedotustilaisuutta ja 1 messutapahtuma eli yhteensä 82 erilaista tilaisuutta. Lisäksi tavoitteena oli pilotoida 2-5 kpl metsänvuokrauksen avulla valmistettavaa metsänomistuksen sukupolvenvaihdosta. Lisäksi tavoitteena oli osallistua aihealueen muihin messutapahtumiin. Näiden hankkeen tilaisuuksien yhteenlaskettu osallistujatavoite oli 1 690 henkilöä.

4.2. Hankkeen toteutus

a) Hankkeen toimenpiteet

Hankkeen toimesta metsänomistajille ja sidosryhmille järjestettiin tiedotusta seuraavista aihepiireistä:

- Sukupolven- tai omistajanvaihdon toteuttaminen verotuskäytännöt huomioon ottaen
- Sukupolvenvaihdosasiat toimijoille
- Yhteismetsän perustaminen, perustettujen yhteismetsien laajeneminen, yhteismetsän hoitokunnan jäsenten perehdyttäminen mm. hallintoon ja talouteen
- Metsäsijoittaminen, metsätilakaupat sekä metsien osto ja myynti
- Metsänvuokraus

Hankkeella laadittiin metsänomistajien ja toimijoiden käyttöön maakuntakohtaiset asiantuntijaluettelot erikseen Kanta-Hämeeseen ja Päijät-Hämeeseen sukupolvenvaihdon käytännön toimenpiteitä varten. Asiantuntijaluettelot päivitettiin vielä hankkeen loppuvaiheessa. Luettelot löytyvät Metsäkeskuksen nettisivuilta. Hankkeessa järjestettiin Polvelta toiselle -messutapahtuma Lahden Sibeliustalossa 26.1.2019. Hanke osallistui myös moniin muihin hankkeen tavoitteita edistäviin, muiden vastaavatyypisten hankkeiden järjestämiin tapahtumiin.

b) Aikataulu

Hankkeen alkuperäinen toteutusaika oli 1.7.2017–31.12.2019. Hämeen ELY-keskuksen rahoituspäätös saatiin hankkeelle 10.8.2017. Hankkeelle haettiin jatkoaikaa syyskuussa 2019. Jatkoaikaa myönnettiin 31.12.2020 saakka.

c) Resurssit ja organisaatio

Hankkeen projektipäällikkönä toimi Jukka Matilainen, toimipisteenä Lahti. Hankkeessa työskenteli lisäksi satunnaisesti joitakin muita Suomen metsäkeskuksen toimihenkilöitä ja Metsäkeskuksen taloushallinto huolehti talouskirjanpidosta ja palkoista.

Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme ry oli hankkeen osatoteuttaja tuensiirtosopimuksella.

Hankkeen ohjausryhmä oli aktiivinen ja esitti hyviä ideoita hankkeen toteuttajille. Ohjausryhmä kokoontui seitsemän kertaa. Projektipäällikkö valmisteli ohjausryhmässä käsiteltävät asiat ja vastasi ohjausryhmän päätösten toimeenpanosta.

Ohjausryhmän jäsenet:

Kalle Konttinen	Maanmittauslaitos
Olli Lukkarinen	Stora Enso Metsä
Kari Pilhjerta	Verohallinto
Antti Pitkänen	Hämeen ELY-keskus
Jarmo Poutiainen	Eteläisen Suomen yhteismetsät ry
Jouni Rantala	Suomen metsäkeskus
Jari Yli-Talonen	Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme ry

Ohjausryhmän puheenjohtajana toimi Jarmo Poutiainen.

Ohjausryhmä kokoontui ensimmäisen kerran 17.10.2017 Lahdessa. Toinen kokous pidettiin 16.2.2018 Lahdessa, kolmas 15.2.2019 Lahdessa, neljäs 2.10.2019 Lahdessa, viides 25.3.2020 Teams-etäyhteydellä, kuudes sähköpostikokouksena 16.-17.4.2020 ja viimeinen eli seitsemäs kokous pidettiin 9.12.2020 Lahdesta käsin Teams-etäyhteydellä.

d) Kustannukset ja rahoitus

Hanke toteutettiin ns. tiedonvälityshankkeena, jossa tuen määrä on 100 %. Hankkeen budjetoidut yhteenlasketut kustannukset viimeisimmän 29.4.2020 hyväksytyyn budjetin mukaan ovat seuraavat:

Palkat ja niiden sivukustannukset	140 242,00 €
Ostopalvelut	12 299,92 €
Muut kustannukset	13 800,00 €
Flat rate (24 %)	33 658,08 €
Yhteensä	200 000,00 €

Rahoitus, Hämeen ELY-keskus 200 000,00 €

Mhy Päijät-Hämeen osuus hankkeen budjetoiduista kuluista oli yhteensä 44 160 euroa. Metsäkeskuksen ja Mhy Päijät-Hämeen välillä tehtiin 21.6.2017 tuensiirtosopimus, jota päivitettiin 6.4.2020, kun hankkeen rahoitusjakaumaan haettiin ELY-keskukselta muutospäätöstä. Hämeen ELY-keskus hyväksyi muutoshakemuksen 29.4.2020.

Kirjanpidon mukaiset kokonaiskustannukset hankkeessa olivat 220 154,56 euroa. Hämeen ELY-keskus tulee lopullisessa rahoituspäätöksessään päättämään, minkä verran rahoitusta myöntää.

Hankkeen maksatustiedot maksatuspäätöksittäin ovat koottuna seuraavaan taulukkoon:

Toteutusaika	Metsäkeskus	Mhy Päijät-Häme	Hyväksytyt kustannukset yhteensä	Päätös pvm.
1.7. - 31.12.2017	23 214,98 €	2 074,90 €	25 289,88 €	16.5.2018
1.1. - 31.12.2018	59 504,12 €	12 587,37 €	72 091,49 €	29.5.2019
1.1. - 30.6.2019	36 229,87 €	16 751,29 €	52 981,16 €	15.11.2019
1.7. - 31.12.2019	21 531,03 €	1 787,04 €	23 318,07 €	8.5.2020
1.1. - 30.11.2020	31 713,98 €	8 957,79 €	40 671,77 €	9.12.2020 (=hakemus)
2017-2020 yht.	177 996,18 €	42 158,38 €	220 154, 56 €	(=kokonaiskustannukset)
Budjetti	155 840,00 €	44 160,00 €	200 000,00 €	

e) Raportointi ja seuranta

Hankkeen väliraportit käsiteltiin maksatushakemusten yhteydessä ohjausryhmän kokouksissa hankkeen edetessä. Väliraportit on sisällytetty maksatushakemuksiin. Kaikissa ohjausryhmän kokouksissa on seurattu hankkeen etenemistä ja tuloksia. Keskeisimpänä seurantavälineenä on ollut tämän loppuraportin liitteenä oleva Kehittyvä metsänomistus -hankkeen tiedotussuunnitelma. Lisäksi Hyrrä-palvelun kautta on ilmoitettu ELY-keskukselle vuosittain tarpeelliset tilastointitiedot hankkeen tuloksista.

f) Toteutusolehtukset ja riskit

Hankkeen toteuttamisen ja tavoitteiden täyttymisen suurin riski arvioitiin olevan siinä, että hankkeen tiedotustilaisuuksiin ei saada riittävästi osallistujia. Tähän riskiin varauduttiin markkinoimalla tiedotustilaisuuksia perinteisten lehti-ilmoitusten lisäksi henkilökohtaisilla kohdennetuilla kutsuilla ja

sähköisillä kanavilla, kuten nettisivuilla, sähköpostein ja myös tekstiviestein. Lisäksi tiedotustilaisuuksia järjestettiin tiiviissä yhteistyössä metsäalan ja muidenkin aihealueen toimijoiden kanssa ja tätä kautta saatiin tieto tiedotustilaisuuksista leviämään tehokkaammin kuin vain yhden tai kahden organisaation kautta.

Toinen merkittävä riski sisältyi metsänvuorauksen pilotointiin yhtenä keinona metsänomistuksen sukupolvenvaihdokseen. Jo ennakolta oli oletettavaa, että on haasteellista saada metsänomistaja mukaan pilotointiin näin ennestään tuntemattomaan aiheeseen.

Näistä riskeistä huolimatta oletettiin metsänomistukseen liittyvien asioiden kiinnostavan kuitenkin niin paljon, että riskejä pidettiin varsin pieninä. Hankkeen toteutuksessa metsänvuorauksen pilotointiin liittyvät riskit sitten toteutuivat täysimääräisesti, mitä on analysoitu tämän loppuraportin kohdassa 4.4. Hankkeen tulokset ja vaikutukset. Tavoitteista jäätin hieman myös metsäsijoittamisen ja -tilakauppojen tiedotustilaisuuksissa, mutta muilta osin hanke onnistui yli tavoitteiden.

4.3. Yhteistyökumppanit

Yhteistyökumppaneina olivat hankealueen eri metsäalan toimijat sekä muut metsien omistusjärjestelyjä toteuttavat tahot ja erilaiset metsänomistuksen kanssa tekemisissä olevat muut tahot. Yhteistyöllä lisättiin hanketilaisuuksissa kohderyhmien tavoitettavuutta. Yhteistyötaho vastasi useimmiten tiedotustilaisuuden luentotilasta, tarjoilusta ja avauspuheenvuorosta. Hankkeen toteuttaja vastasi tilaisuuden kutsuista ja muusta markkinoinnista, ilmoittautumisten vastaanottamisesta, luennoitsijoiden hankkimisesta ja tiedotustilaisuuksien sisällöstä.

Hankkeessa oli yhteistyökumppaneina seuraavia tahoja:

Conifer Consulting	Metsä Premium Oy
Danske Bank	Metsäkustannus
Eläkeliiton paikallisyhdistykset	Metsänhoitoyhdistykset
Eteläisen Suomen yhteismetsät ry	MTK
Etelä-Suomen Metsätilat LKV	Nordea
Helmi Säästöpankki	OP-ryhmä ja paikallisosuuspankit
Hämeen ammattikorkeakoulu	ProAgria Etelä-Suomi
Hämeenlinnan Seudun Metsätilanomistajat ry	Päijät-Hämeen Metsänomistajat ry
Koskitukki	Riihimäki-Hyvinkään Seudun Metsätilanomistajat ry
L&T Biowatti	Stora Enso Metsä
Lahden kaupunki	Suomen yhteismetsät ry
LähiTapiola	Tornator Oyj
Maa- ja metsätalousministeriö	UPM Kymmene
Maanmittauslaitos	Verohallinto
MELA	Versowood
Metsä Group	Yhteismetsät Kanta- ja Päijät-Hämeessä

4.4. Hankkeen tulokset ja vaikutukset

Hankkeen tulosraportti 1.7.2017–31.10.2020

Seuraavassa taulukossa on eritelty toimenpiteittäin hankkeen tavoitteet ja niiden toteutuminen.

	Tavoite kpl	Tulos kpl	Tot.aste, %	Tavoite, hlöä	Osallistujia, hlöä	Tot.aste, %
1. Sukupolvenvaihdos-tiedotustilaisuudet						
Tiedotustilaisuudet	40	50	125 %	800	1408	176 %
Kanta-Häme	20	21	105 %		474	
Päijät-Häme	20	29	145 %		934	
2. Polvelta toiselle -messut						
Messutapahtumana tiedotustilaisuus	1	1	100 %	250	610	244 %
3. Sukupolvenvaihdos-tiedotustilaisuudet metsäalan toimijoille						
Tiedotustilaisuudet	4	6	150 %	100	105	105 %
Kanta-Häme	2	3	150 %		62	
Päijät-Häme	2	3	150 %		43	
4. Asiantuntijaluettelot						
Maakunnittaiset spv-asiantuntijaluettelot	2	2	100 %	0		100 %
Kanta-Häme	1	1	100 %			
Päijät-Häme	1	1	100 %			
5. Uusien yhteismetsien perustaminen ja vanhojen laajeneminen, tiedotustilaisuudet						
Tiedotustilaisuudet	30	38	127 %	400	770	193 %
Kanta-Häme	15	21	140 %		495	
Päijät-Häme	15	17	113 %		275	
6. Yhteismetsien hoitokuntien jäsenille ja toimitsijoille, tiedotustilaisuudet						
Tiedotustilaisuudet Kanta- ja Päijät-Häme	3	3	100 %	60	73	122 %
7. Metsäsijoittaminen/metsätilakaupat, tiedotustilaisuudet						
Tiedotustilaisuudet	4	3	75 %	80	36	45 %
Kanta-Häme	2	0	0 %			
Päijät-Häme	2	3	150 %			
8. Metsänvuokrauksen pilotoinnit						
Pilotoituja kohteita	2-5	0	0 %	0		
9. Hankkeen järjestämät tilaisuudet yhteensä						
Tilaisuuksien lukumäärä	82	102	124 %			
Tilaisuuksien osallistujamäärä	1690	3110	184 %			

Hankkeen toteutustavat toimenpiteittäin ja niiden analysointi

	Tavoite kpl	Tulos kpl	Tot.aste, %	Tavoite, hlöä	Osallistujia, hlöä	Tot.aste, %
1. Sukupolvenvaihdos-tiedotustilaisuudet						
Tiedotustilaisuudet	40	50	125 %	800	1408	176 %
Kanta-Häme	20	21	105 %		474	
Päijät-Häme	20	29	145 %		934	

Sukupolvenvaihdosaiheisia tiedotustilaisuuksia järjestettiin Metsäkeskuksen ja Mhy Päijät-Hämeen toimesta yhteisesti ja erikseen. Sukupolvenvaihdosvaihtoehtojen verotus oli keskeinen tiedotusasia ja uusi metsälahjavähennys siinä erityisaiheena. Useissa tilaisuuksissa yhteistyökumppanina oli jokin paikallinen pankki. Eläkeliiton paikallisyhdistysten tilaisuuksissa käytiin myös puhumassa metsänomistuksen sukupolvenvaihdosasioista. Lisäksi tiedottamisessa tehtiin yhteistyötä Liiketaloudellinen ja kannattava metsänomistajuus -koulutushankkeen kanssa. Tilaisuuksia ja niihin osallistuneita oli Päijät-Hämeessä selvästi enemmän kuin Kanta-Hämeessä.

Metsänomistajat olivat hyvin kiinnostuneita näistä tilaisuuksista, minkä osoittaa runsas osallistujamäärä. Hankkeen loppuvaiheessa Korona-epidemia vähensi voimakkaasti tilaisuuksien osallistujamääriä, mutta ennen sitä hankkeen tavoitteet oli saatu jo reilusti ylitettyä.

	Tavoite kpl	Tulos kpl	Tot.aste, %	Tavoite, hlöä	Osallistujia, hlöä	Tot.aste, %
2. Polvelta toiselle -messut						
Messutapahtumana tiedotustilaisuus	1	1	100 %	250	610	244 %

Hankkeen päätapahtumana oli Lahden Sibeliustalossa lauantaina 26.1.2019 järjestetty Polvelta Toiselle -messutapahtuma. Tapahtumaan saatiin erittäin hyvin osallistujia, yhteensä 610 henkilöä. Tapahtumassa valtiovallan tervehdyspuheenvuoron käytti maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä. Viisi ja puoli tuntia kestäneessä messutapahtumassa oli kolmessa salissa yhteensä 16 lyhyttä asiantuntijaesitystä erilaisista sukupolvenvaihdokseen liittyvistä aiheista. Kahdessa suosituimmassa esitelmässä kaikille osallistujille ei riittänyt istumapaikkojakaan luentosalissa. Sibeliustalon metsähallissa oli yhteensä 22 näytteilleasettajaa, jotka myös olivat tyytyväisiä tapahtuman antiin.

Sibeliustalon messutapahtumassa pidetyt asiantuntijaesitykset löytyvät hankkeen nettisivuilta: www.metsakeskus.fi/kehittyva-metsanomistus. Tämä Metsäkeskuksen ja Mhy Päijät-Hämeen yhdessä järjestämä messutapahtuma oli hankkeen kohokohta ja se onnistui erinomaisesti. Tämän tyyppisiä tapahtumia kannattaa ja tulisi järjestää tulevaisuudessakin.

	Tavoite kpl	Tulos kpl	Tot.aste, %	Tavoite, hlöä	Osallistujia, hlöä	Tot.aste, %
3. Sukupolvenvaihdos-tiedotustilaisuudet metsäalan toimijoille						
Tiedotustilaisuudet	4	6	150 %	100	105	105 %
Kanta-Häme	2	3	150 %		62	
Päijät-Häme	2	3	150 %		43	

Metsäalan toimijoille suunnatut tilaisuudet toteutettiin sekä Metsäkeskuksen että Mhy Päijät-Hämeen toimesta. Kohderyhmänä olivat Hämeen ammattikorkeakoulun metsäopiskelijat sekä keskiurten puunhankintayritysten metsätoimihenkilöt. Tavoitteet saavutettiin tämänkin toimenpiteen osalta.

Jatkossa tällä saralla riittää vielä paljon tekemistä ja tiedonvälityksen tarpeellisuus on tuotu esille myös yhteistyökumppaneiden toimesta.

4. Asiantuntijaluettelot	Tavoite kpl	Tulos kpl	Tot.aste, %	Tavoite, hlöä	Osallistujia, hlöä	Tot.aste, %
Maakunnittaiset spv-asiantuntijaluettelot	2	2	100 %	0		100 %
Kanta-Häme	1	1	100 %			
Päijät-Häme	1	1	100 %			

Metsäkeskuksen toimesta laadittiin maakunnittaiset asiantuntijaluettelot niistä asiantuntijoista, jotka neuvovat ja avustavat metsänomistajia metsätilan sukupolvenvaihdokseen käytännön toimenpiteissä (spv-neuvonta, metsätila-arviot, kauppakirjat, lahjakirjat, perinnönjakokirjat, lahjaveroilmoitukset, luovutusvoittoveroilmoitukset, varainsiirtoveron maksu, lainhuudon haku, arvonnisäverovelvolliseksi hakeutuminen jne.). Luettelot päivitettiin hankkeen loppuvaiheessa ja ne ovat Metsäkeskuksen sivuilla <https://www.metsakeskus.fi/muistettavaa-metsatilan-omistajanvaihdoksessa>.

Näitä taulukoita on tarpeen päivittää jatkossakin muutaman vuoden välein ja se on Metsäkeskuksen vastuulla. Asiantuntijaluettelot koetaan tarpeellisiksi, joten tämä oli hyvä hankkeen toimenpide.

5. Uusien yhteismetsien perustaminen ja vanhojen laajeneminen, tiedotustilaisuudet	Tavoite kpl	Tulos kpl	Tot.aste, %	Tavoite, hlöä	Osallistujia, hlöä	Tot.aste, %
Tiedotustilaisuudet	30	38	127 %	400	770	193 %
Kanta-Häme	15	21	140 %		495	
Päijät-Häme	15	17	113 %		275	

Tämä yhteismetsäomistuksen laajenemiseen tähtäävä osio oli Metsäkeskuksen vastuulla. Lähinnä yhteismetsien osakaskuntien kokousten yhteydessä pidetyt tiedotustilaisuudet onnistuivat mainiosti osallistujamäärien ollessa korkeat. Kanta-Hämeessä hankkeen toiminta oli selvästi aktiivisempaa kuin Päijät-Hämeessä. Tammelassa järjestettiin kaksi maastotyönäytöksen sisältänyttä tilaisuutta, joihin saatiin runsaasti osallistujia (49+52 hlöä). Hankkeen aikana Kanta- ja Päijät-Hämeeseen on perustettu uusia yhteismetsiä noin 10 kpl ja yhteismetsien pinta-ala on kasvanut noin 2000 ha samalla ajanjaksolla, mutta hankkeen dokumentoiduiksi tuloksiksi näitä ei voida lukea, koska hankkeen tiedonvälityksen osuutta näihin positiivisiin tuloksiin ei pystytä arvioimaan. Joka tapauksessa yhteismetsäalan kasvu on ollut hankkeen aikana hieman päälle 10 % Kanta- ja Päijät-Hämeessä.

Yhteismetsä on erinomainen metsän yhteisomistusmuoto ja se kiinnostaa metsänomistajia. Kehittyvä metsänomistus -hanke osallistui yhteismetsäportaalin (www.yhteismetsat.fi) kehittämiseen ja se julkaistiin 5.4.2019. Tällä tavoin Hämeen alueellisessa maaseutusuunnitelmassa 2014–2020 kirjattu tavoite (Lisää tietämystä yhteismetsästä metsänomistamisen vaihtoehtona), koitui tämän hankkeen välityksellä valtakunnallisesti maaseudun kehittämisessä hyödyksi. Yhteismetsäomistukseen liittyvän tiedon tarve on kasvanut ja tulevaisuudessakin siihen on tehokasta vastata kehittämishankkeilla.

6. Yhteismetsien hoitokuntien jäsenille ja toimitsijoille, tiedotustilaisuudet	Tavoite kpl	Tulos kpl	Tot.aste, %	Tavoite, hlöä	Osallistujia, hlöä	Tot.aste, %
Tiedotustilaisuudet Kanta- ja Päijät-Häme	3	3	100 %	60	73	122 %

Metsäkeskuksen toimesta järjestettiin hankesuunnitelman mukaiset kolme tilaisuutta, joissa perhedytettiin yhteismetsän hallintohenkilöitä yhteismetsien hallinnon ja talouden hoitoon, verotukseen, metsänhoitoon, uuteen Kemera-lakiin, puukauppaan, puunkorjuuseen, luontoasioihin jne. Nämä tilaisuudet järjestettiin hankkeen alkuvaiheessa ostopalveluperiaatteella niin, että kilpailutuksen seurauksena tilaisuuksien asiantuntijaksi valittiin Metsä Premium Oy / Pirjo Havia.

Tilaisuuksista kerätyn asiakaspalautteen perusteella kaikki kolme tilaisuutta koettiin erinomaisiksi sekä sisällön että antinsa puolesta. Asiakaspalautteissa korostui myös tarve saada jatkossakin tämän tyyppistä tiedon välitystä tai mahdollisesti myös yhteismetsäaiheista koulutusta.

7. Metsäsijoittaminen/metsätilakaupat, tiedotustilaisuudet	Tavoite kpl	Tulos kpl	Tot.aste, %	Tavoite, hlöä	Osallistujia, hlöä	Tot.aste, %
Tiedotustilaisuudet	4	3	75 %	80	36	45 %
Kanta-Häme	2	0	0 %			
Päijät-Häme	2	3	150 %			

Metsäsijoittamisen ja tilakaupan tiedotustilaisuudet herättivät hyvin kiinnostusta ja osallistujiksi saatiin myös metsänomistusta vasta suunnittelevia. Tilaisuuksista yksi järjestettiin alkusyksystä v.2020. Tämän tilaisuuden osallistujamäärässä näkyi Koronan vaikutus. Mikäli kokoontumisia ei olisi rajoitettu, olisi tässä osa-alueessakin saatu tilaisuuksien lukumäärä täyteen ja osallistujakin olisi todennäköisesti ollut tavoitteiden mukaisesti. Metsänhoitoyhdistys tulee järjestämään hankkeen jälkeen vastaavia tilaisuuksia, koska kysyntää vaikuttaa olevan. Ensin täytyy vaan tautitilanteen mahdollistaa tilaisuuksien järjestäminen.

8. Metsänvuokrauksen pilotoinnit	Tavoite kpl	Tulos kpl	Tot.aste, %	Tavoite, hlöä	Osallistujia, hlöä	Tot.aste, %
Pilotoituja kohteita	2-5	0	0 %	0		

Metsänvuokraus herätti uteliaisuutta metsänomistajien parissa. Keskusteluja käytiin useiden metsänomistajien kanssa, mutta jatkotoimiin ei kuitenkaan löytynyt mielenkiintoa. Tämän ja Metsävuokrahankkeen kokemusten pohjalta voidaan todeta, että suomalaisilla metsänomistajilla ei ole halua ja valmiutta metsänvuokraamiseen. Haluttomuutta aiheuttavat tunnesyyt. Kysymys ei ole lainsäädännöstä tai edes vuokralaisen luotettavuudessa. Kokemusten perusteella vuokraamisen edistämiseksi ei ole kysyntää.

Hankkeen vaikutuksia

Hankkeen ensisijaisina hyödynsaajina olivat hankkeen toteutusalueen metsänomistajat, sen myötä koko biotaloussektori sekä välillisesti koko yhteiskunta lisääntyvinä metsä-, yrittäjä- ja verotuloina.

Hankeessa työskentelevien Suomen metsäkeskuksen ja Mhy Päijät-Hämeen toimihenkilöiden ja hankkeen tiedotustilaisuuksissa mukana olleiden eri metsäorganisaatioiden metsäammattilaisten ja muiden toimijoiden ammattilaisten osaaminen metsätilan sukupolvenvaihdoksissa parani hankkeen myötä. Tämä lisääntyvä ammattitaito on hankealueen metsänomistajien käytettävissä vuosia ja jopa vuosikymmeniä hankkeen päättymisen jälkeenkin. Myös hankkeeseen osallistuneiden metsänomistajien ja yhteismetsien osaaminen lisääntyi ja aktivoi ko. henkilöitä ja tahoja aktiivisen ja yritysmäisen metsätalouden harjoittamiseen.

5. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Metsät siirtyvät aina sukupolvelta toiselle tavalla tai toisella, mutta monet suunnitellut sukupolvenvaihdokset tapahtuvat hyvin pitkällisen mietinnän tuloksena. Eläkeläisten omistuksessa on jo noin puolet yksityismetsistä ja metsänomistajien keski-ikä on 60 vuotta. Kello käy ja tiedetään, että jostain pitäisi tehdä, mutta erinäiset sukupolvenvaihdossäännökset ja niiden tulkinnot koetaan hankaliksi. Kymmenillä tuhansilla metsänomistajilla Suomessa on tiedon tarve tässä valtavan suuri ja pelkästään eri organisaatioiden omalla toiminnalla siihen ei pystytä lähellekään riittävästi vastaamaan. Kehittämishanketoimintaa tarvitaan jossakin muodossa jatkossakin sukupolvenvaihdosten ajoissa tekemiseen, jotta metsien omistus ja käyttö säilyisi aktiivisilla metsänomistajilla.

Metsänomistuksen siirtyessä yhä enemmän etämetsäomistukseen, on uutena haasteena metsien käyttötärpeiden muuttuminen. Taloudellisen metsänomistuksen rinnalle haetaan metsien monimuotoisuudesta uusia innostavia luontokokemuksia ja -elämyksiä. Metsäluonnon ymmärtäminen osakokonaisuuksina antaa metsänomistajalle mahdollisuuksia hyödyntää monimuotoisuutta myös taloudellisesti METSO-ohjelman keinoin. Luonnon monimuotoisuus, ilmasto- ja hiiliasiat ovat nousseet tärkeiksi keskusteluaiheiksi sukupolvien välisissä neuvontatilanteissa. Näihin tarpeisiin olisi perusteltua vastata uusilla aihealueen kehittämishankkeilla.

Yhteismetsäomistus on aktiivinen ja toimiva metsän yhteisomistusmuoto, jonka lisääminen on tällä seudulla käytännössä ainoa metsänomistuksen pirstoutumista vähentävä keino. Erään metsämattilaisen mukaan: ”Metsänomistajat ovat hidasliikkeisiä metsänomistukseen liittyvissä asioissa.” Asiaa siis mietitään paljon, mutta kehotusta toimimaan ei kuulla kovin usein. Yhteismetsäomistus kiinnostaa yhä useampia metsänomistajia, joten siihen liittyvälle tiedonvälitykselle on kasvavaa kysyntää. Tiedotuksen haasteena ja samalla mahdollisuutena on nopeasti muuttuva yhteiskunta, uusiutuva lainsäädäntö, sähköiset palvelut ja uudet oppimisympäristöt. Metsänomistajia on monessa sukupolvessa, eri elämänvaiheissa ja osaamiskulttuurikin on hyvin vaihtelevaa. Perinteinen luokkatilassa tapahtuva tiedotus ja koulutus tarvitsevat rinnalleen uusia menetelmiä, kuten webinaareja, joihin myös työssäkäyvä metsänomistaja voi osallistua itselleen parhaiten soveltuvana aikana. Tällaisiin tarpeisiin vastaava kehittämishanketoiminta olisi jatkossa hyödyllistä Hämeen maaseudun kehittämisessä.

Kehittyvä metsänomistus -tiedonvälityshanke pureutui 3,5-vuotisen toimintansa aikana monitahoisesti metsänomistuksen rakenteisiin ja toi metsänomistajille vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia. Uuden hankekauden joskus koittaessa tiedottamiselle on edelleen vahvaa kysyntää, kuten Kehittyvä metsänomistus -hankkeessakin todettiin olevan.

6. Allekirjoitukset ja päiväys

Lahdessa 9.12.2020

Karen Wik-Portin, aluejohtaja
Suomen metsäkeskus, eteläinen palvelualue

Jukka Matilainen, projektipäällikkö
Suomen metsäkeskus, eteläinen palvelualue

Liitteet: Kehittyvä metsänomistus -hankkeen tiedotussuunnitelma